

Monika Lechmannová

Společenský a politický vzestup Kostků z Postupic v druhé polovině 15. století

Bakalářská práce. Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Praha 2011. 93 stran.

Posudek oponenta

Monika Lechmannová ve své bakalářské práci podává vcelku zdařilý přehled politických a vojenských aktivit dvou generací rytířského a později panského rodu Kostků z Postupic, který ve 2. a 3. čtvrtině 15. století sehrál významnou úlohu při formování husitského království „dvojího lidu“ a základů českého stavovského státu. S využitím dosavadní dosti zlomkovité literatury o jednotlivých představitelích rodu a především na základě bezpochyby pracného vyhledání, popř. revize relevantních údajů z edičně zpřístupněných dobových pramenů (autorka využila více než tři desítky edic, mnohdy vícesvazkových, nevydané archivní prameny nehledala a nepoužila) se jí podařilo podat ne sice úplný, avšak dostatečně průkazný, relativně vyvážený, a nutno říci i plastický a zajímavý obraz společenského a majetkového vzestupu rodu Kostků mezi lety 1421 - 1477. Kariéry Viléma I. Kostky z Postupic a jeho synů Bohuše, Zdeňka a Albrechta, jak je M. Lechmannová rekonstruovala, mohou být považovány za takřka modelový příklad strmého vzestupu představitelů původně bezvýznamné drobné šlechty v husitském a poděbradském období. Autorka si je vědoma, že obdobným vývojem prošli též Trčkové, Smiřičtí, Rabštejnové, Lobkovicové i další, neomezuje se však v této souvislosti na tradiční interpretační tezi o vzestupu tzv. válečnické aristokracie, nýbrž hned v první kapitole práce (na s. 15-20) nastiňuje obrysy širšího procesu přeformování české nižší i vyšší šlechty v průběhu 15. století. Vidí jej zcela v intencích koncepce pohusitské aristokracie, jak ji formuloval již před třiceti lety J. Petráň, a využívá rovněž některé závěry terminologických analýz J. Macka ze stejné doby. Z novějších prací výrazněji akceptuje pouze studii R. Novotného o uzavírání panského stavu; případnou zahraniční literaturu k této problematice neuvádí.

Z obecného rámce formulovaného v první kapitole vychází vylíčení veřejného, politického a vojenského působení jednotlivých protagonistů kostkovského rodu. Je podáno převážně formou chronologicky postupujícího popisu či vyprávění faktů a událostí bez výraznější snahy o analytický či komparativní pohled. Přesto je nutno vyzdvihnout, že autorčin výklad působí zasvěceně, je jasný, logický, přehledný a dostatečně vysvětlující líčené jevy a fakta. Kladné ocenění si zaslouží rovněž to, že M. Lechmannová své vývody na mnoha místech velmi vhodně dokládá citacemi z pramenů. Kapitoly věnované jednotlivým osobnostem rodu Kostků se výrazně liší rozsahem i množstvím informací, které přinášejí. Nejvíce místa (s. 41-71) je věnováno životu a kariéře Zdeňka III. Kostky z Postupic, podstatně méně pak jeho otci Vilémovi I. (s. 25-28), staršímu bratru Bohušovi I. (s. 28-40) a mladšímu bratru Albrechtovi (s. 71-81). Při srovnatelném významu těchto významných protagonistů své doby je to patrně dáno především pramennou situací, ale zřejmě též mírou „zpracovanosti“ jednotlivých Kostků v dosavadní literatuře. Pokud jde o Zdeňka Kostku, mohla se M. Lechmannová opřít nejen o podrobné údaje klasika R. Urbánka, ale také o několik novějších studií M. Šandery (bylo by možná vhodné, aby autorka při obhajobě práce definovala rozdíly a shody svého pohledu na Zdeňka Kostku ve srovnání s pojetím Šanderovým). V této souvislosti je na místě otázka, proč je v

práci pouze okrajově zmíněn a zcela stranou pozornosti zůstal nejmladší ze synů Viléma I. – Jan Kostka sezením na Brandýse n. O.

Po stránce věcné a obsahové je bakalářská práce Moniky Lechmannové na dobré úrovni a je možno jí vytknout jen málo závažnějších nedostatků. Skutečnosti, že majetkovému vývoji rodu je věnována menší pozornost, než by si zasloužil, je si autorka vědoma a na s. 83 zdůvodňuje, proč nezařadila speciální kapitolu a majetkové zisky pouze zaznamenala v kontextu jednotlivých kapitol o politické a vojenské činnosti Kostků. K dokonalosti chybí rovněž alespoň několik základních a v pracích tohoto druhu obvyklých příloh, usnadňujících orientaci čtenáře (např. vyobrazení erbu Kostků, schéma jejich rozrodu, mapka majetkové držby apod.). Malou závažnost mají některé drobnější omyly, sporná tvrzení, mezery v použité literatuře (např. nedostatečné pojmové rozlišování kraje a landfrýdu během výkladu; tvrzení na s. 56 v pozn. 213, že Jan Jiskra byl kališnický vojevůdce – dosavadní literatura ho jednoznačně uvádí jako katolíka; nevyužití příslušných svazků přehledu Hradu, zámky a tvrze z 80. let, nebo Růžkovy edice ze Sedláčkovy pozůstalosti, apod.). Poněkud absurdně působí pasáž na s. 22 o tom, že Kostkové nevymřeli po přeslici a že pod jménem Kostka (!) přežili v Uhrách do 20. stol. – osud dcer Bohuše III. lze totiž v 16. stol. přesně sledovat (užívaly predikát z Postupic, provdané stěží mohly uvádět příjmení Kostka).

Zásadním nedostatkem, který znehodnocuje bakalářskou práci M. Lechmannové a celou velkou práci, jež na ni byla vynaložena, je množství mluvnických a pravopisných chyb nejrůznějšího druhu a zejména neopravených překlepů, které přesahuje únosnou mez (namátkou a výběrem: s. 5, 2.ř.sh. a dále v textu vícekrát – „zpravoval panství“; s. 5, 18.ř.sh. – vymknutí ze shody – chybné tvary 6. pádu sg.; s. 7, 3.ř.shora – malé písmeno na začátku věty; s. 8, 4.ř.zd. – Hyce Ptáček ...; s. 10, 2.ř.sh. - ... se vytvořily v království tři mocenská uskupení...; s. 10, 3.ř.zd. - ... vydání tzv. Litu mírného...; s. 10, 2.ř.zd. - ...ustanovení poměrů v zemi, které měly zajistit stabilitu...; s. 11, 5.ř.sh. - ...válkám, loupežím a dalším jevům, které by podlomovaly chod království...; s. 13, 13.ř.sh. - ...byl aspoň dočasně ochoten zkousnout slib poslušnosti...; s. 13, 8.ř.zd. - ...na sněmu se český král odmítl vzdát kompaktáta; s. 19, 7.ř.sh. – Tunkové z Brníčka...; s. 66, 4.ř.zd. – Burān z Gutnštejna; atd. atd. – chybějící počáteční písmena slov, jsou malá písmena na začátku vlastních jmen a vět, hrubky ve shodě, přesmyčky písmen (šelchta) ... apod.). Je stěží pochopitelné, jak při vcelku dobré stylistické úrovni práce a při autorčině schopnosti jazykově vyspělého sdělení mohlo k tolika chybám dojít. Patrně nebyla vůbec provedena kontrola a korektura napsaného textu.

Závěr:

Doporučuji, aby práce M. Lechmannové byla připuštěna k obhajobě. Přestože její odborná úroveň je vyšší, z důvodu uvedeného v předchozím odstavci s lítostí navrhuji hodnocení - **dobře**.

V Praze dne 5. září 2011

Doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.